

Activitats a l'aula per a tercer d'ESO

En torn a "El Quijote"

Olimpia Rubio

IES BERENGUER D'ANOIA. INCA.

COM que enguany es celebra el quart centenari de la publicació de El Quijote he volgut que els meus alumnes de Secundària participassin en aquesta celebració, amb una sèrie d'activitats que hem anat desenvolupant al llarg del curs. El currículum de Llengua Espanyola de la Secundària es centra especialment en els procediments i continguts gramaticals i la literatura. La història de la literatura, és pràcticament inexistent. De manera que un important nombre d'alumnes que acaben l'etapa de Secundària no coneixen ni tant sols el nom dels grans escriptors en llengua castellana.

No cal defensar en aquestes pàgines la transcendència universal de l'autor i de la seva obra. Només he volgut aprofitar l'esdeveniment de la celebració perquè alguns alumnes es poguessin familiaritzar amb el nom de l'escriptor Miguel de Cervantes i amb els seus personatges "Don Quijote", "Sancho Panza" i "Dulcinea"; altres poguessin valorar la importància de la novel·la i la seva interpretació històrica i contemporània; i altres, els alumnes d'integració i compensatòria, poguessin participar en una activitat col·lectiva i més creativa en la que ells aportassin coses a la resta del grup.

1. INTRODUCCIÓ A L'ACTIVITAT:

Al llarg de la primera avaluació varen fer dues activitats: la primera es centrava en qüestions que jo plantejava com una avaluació inicial, per saber el

seu nivell de competència amb preguntes com: Qui coneix a Don Quijote?, Què sabeu d'ell?, És una persona o un personatge?, Què nom l'autor de la novel·la?, Saps qualche història de la novel·la?, Sabeu que enguany es celebra el quart centenari de la publicació de "la vida de Don Quijote"?, Heu escoltat qualche notícia sobre això?, etc.

Aquesta activitat es feia en gran grup i hi participaven oralment els alumnes. El temps no superava els deu minuts.

Una segona activitat la varen realitzar el mes de novembre i consistia en fer una visita a la biblioteca perquè els alumnes coneguessin el funcionament d'aquest espai escolar i l'ús del material que hi poden trobar (només coneixien l'espai per estudiar i fer exercicis): ús de diversos tipus de diccionaris (enciclopèdic, lèxics), llibres de consulta, la mateixa novel·la de El Quijote.

Vaig aprofitar aquesta activitat que feim anualment per treballar enguany sobre El Quijote i Cervantes i englobar-la d'aquesta manera dins la temàtica de "El Quijote".

A la biblioteca treballaven en grups de tres, establerts per la professora, combinant diferents nivells de coneixements i competències. Després d'explicar l'activitat, la professora passava a cada grup un paper amb els noms dels alumnes i allò que havien de cercar o treballar a la biblioteca, que era: informació diversa sobre Cervantes i la seva obra; personatges de *El Quijote* ("Don Quijote", "Sancho Panza", "Dulcinea", "el Cura", "ama" i "sobrina"); i conceptes literaris ("parodia", "novela", "libros de caballería". Els alumnes d'integració varen fer una activitat mecànica de copiar un dels poemes introductoris de la primera part del Quijote.

2. DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT.

En el segon trimestre, varen completar les activitats restants.

La tercera activitat no la tenia prevista a la meva programació inicial de curs. La vaig incloure al rebre a final de gener un correu electrònic de l'agrupació Escola i Oci.

M'interessà per poder fer participar els alumnes d'integració i compensatòria¹ dins el grup amb una feina poc complicada, mecànica, que no els exigís cap esforç intel·lectual. Consistia en rescriure de forma manuscrita El Quijote, concretament els capítols XXXVII, XXXVIII i XXXIX de la Primera Part, repartits entre els trenta nou alumnes que varen participar. Dos alumnes de compensatòria, amb problemes, a més a més, d'absentisme, no hi varen voler prendre part. Un altre només va voler participar amb un dibuix.

Amb aquesta activitat, dues alumnes d'integració es sentiren molt satisfetes personalment, perquè la seva feina va ser superior a la d'altres alumnes i es trobaven en el seu mateix nivell i amb una valoració semblant per part de la professora. Temàticament, varen comentar aquest tres capítols, els personat-

¹ Tenc tres alumnes d'integració amb nivells educatius baixos (dos d'ells un nivell de 3er o 4rt de Primària i un altre de 1er d'ESO) i altres carències com poden ser problemes d'organització, comprensió, dislèxia i relació social, segons els casos. I alumnes de compensatòria amb problemes socials, familiars i, en conseqüència retard escolar.

ges que hi sortien i la seva relació amb la resta de la novel·la i varen aclarir dubtes sobre determinades paraules (morfologia i semàntica). La feina es va fer sobretot en gran grup, però insistint molt en la importància del treball conjunt, perquè va ser fonamental la coordinació entre cada alumne, ja que sabien que si fallava un, repercutiria en tot el grup.

La quarta activitat va ser una sortida al teatre, a l'Auditori d'Alcúdia. L'adaptació del Quijote estava feta pel grup "Teatro del repartidor", una companyia catalana que té una gran experiència en adaptacions per a l'educació secundària, segons varen comprovar a la representació². Els alumnes varen tenir l'oportunitat de dialogar amb els actors després de la representació (s'havien preparat algunes preguntes a classe, però alguns alumnes no s'atreuiren a fer-les). Aquesta representació va servir per comentar posteriorment aspectes que no havien sortit amb anterioritat a classe, sobre l'obra de Cervantes: per exemple, la mort de Don Quijote, El Quijote de Avellaneda, episodis i personatges de la segona part de la novel·la.

He de comentar que les alumnes d'integració varen tenir dificultats per a la comprensió de part de la representació, però l'espectacle en si mateix i la sortida amb els seus companys els va agradar.

La darrera activitat era de síntesi i resum de tot el que havien treballat. Els alumnes havien de fer un mural on aprofitassin la informació que havien anat recollint a diaris i medis de comunicació des del primer trimestre; o bé fer una anàlisi o comentari de les activitats realitzades o una síntesi de determinats aspectes sobre El Quijote. Els murals es realitzaren en grups de tres alumnes i tenien un tema central, que prèviament havíem comentat a classe, en gran grup.

Aquests temes eren:

- EL QUIJOTE ES ... (Mural centrat en la personalitat del protagonista de la novel·la).
- LA ÉPOCA DEL QUIJOTE ERA ... (Comentaren aspectes socials, judicials, costums, vestuaris que els cridaren més l'atenció).
- LA LENGUA DEL QUIJOTE ERA ... (Comentaren algunes diferències respecte de l'espanyol actual, refranys, diferències entre la manera de parlar de Don Quijote i Sancho.).
- EL QUIJOTE TAMBIÉN ES NOTICIA ... (Inclogueren material de la premsa que havien anat recollint sobre l'obra, la celebració).

- LAS RUTAS DEL QUIJOTE (Un grup volgué aprofitar un llibre sobre les rutes del Quijote que tenia un company a casa per fer el mural).
- LA REPRESENTACIÓN DE TEATRO HA SIDO ... (Iniciació a la crítica teatral).
- Un mural especial fou el que realitzà una alumna d'integració, la qual escrigué un relat titulat Misión rescate que té com a protagonista el "señor Quijote" i la "señorita Dulcinea".

Els murals foren exposats en el vestíbul del centre amb motiu del Dia del Llibre.

3. VALORACIÓ

També he volgut que els alumnes valorassin les activitats desenvolupades sobre el Quijote. La valoració de l'activitat "en general" ha estat "bastant positiva" (altres sinònims seus per designar-la era "Guais" o un "notable alt"). És interessant que altres l'hagin valorat com a "Divertidas" i "Entretenidas". Una alumna les ha qualificades de "Participativas". Coincideixen amb la meua valoració i en aquest sentit crec que han assolit els objectius inicials.

- Sobre l'activitat que més els havia agradat, s'han dividit quasi a un cinquanta per cent entre el teatre i els murals.
- Sobre si han après més del que sabien sobre Cervantes i la seva novel·la, la gran majoria respon que han après bastant més sobre El Quijote.
- I, finalment, com a propostes de millora, les respostes han estat més diverses: "més temps", "anar al cine a veure una pel·lícula sobre el Quijote", "més activitats" sense concretar. Un petit percentatge no sap què proposar.

² També enviaren al centre una unitat didàctica molt interessant per aprofitar dins l'aula